

GLÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
Departament Badań Społecznych i Warunków Życia

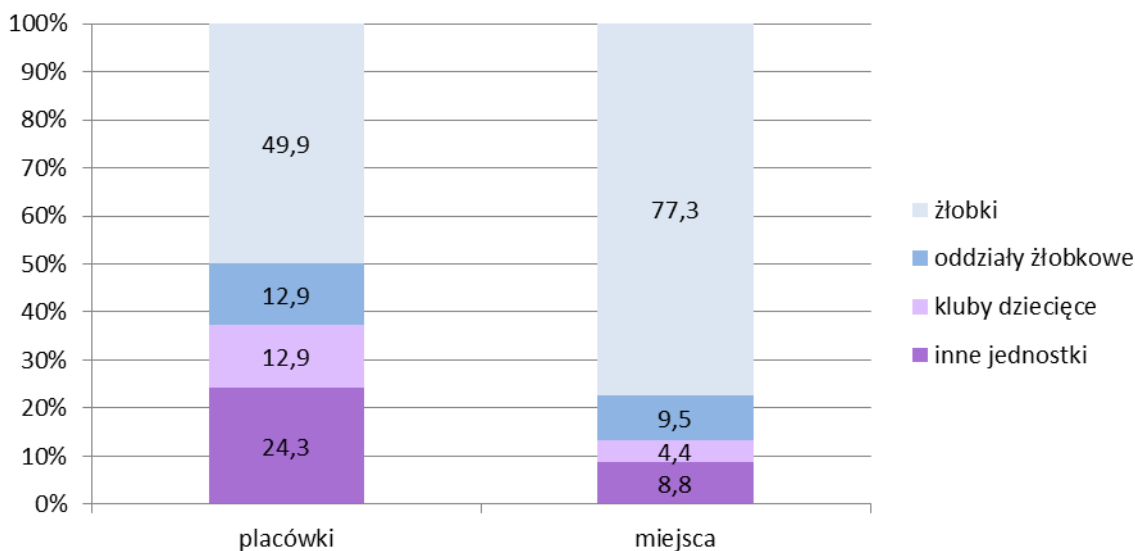
Notatka informacyjna

Żłobki i kluby dziecięce w 2011 r.

W 1 kwartale bieżącego roku GUS zrealizował badanie „Żłobki i kluby dziecięce” dotyczące działalności instytucjonalnych form opieki nad dziećmi do lat 3 w Polsce w 2011 roku. Jego wyniki wskazują, że po 9 miesiącach obowiązywania ustawy¹ regulującej na nowo formy i zasady opieki nad dziećmi do lat 3, na koniec 2011r. działało 925 takich placówek.

Według stanu na 31 grudnia 2011 r., zbadane placówki – żłobki, oddziały żłobkowe, kluby dziecięce i inne placówki dysponowały łącznie 42,3 tys. miejsc i było to o niemal 9,8 tys. miejsc więcej niż w żłobkach i oddziałach żłobkowych (zakładach opieki zdrowotnej) w 2010 r. Strukturę placówek i miejsc w placówkach przedstawia wykres 1.

Wykres 1. Placówki opieki nad dziećmi do lat 3.
Stan w dniu 31.12.2011 r.

¹ Ustawa z 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2011 r. Nr 45, poz.235, obowiązująca od 4 kwietnia 2011r. przewiduje następujące formy opieki: żłobek, klub dziecięcy, opiekun dzienny i niania. Na mocy Ustawy, żłobki przestały być częścią systemu opieki zdrowotnej i nie podlegają już wymaganiom, które musiały spełniać będąc zakładami opieki zdrowotnej (zgodnie z ustawą z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej, tekst jednolity Dz. U. z2007 r. Nr 14, poz.89, z późn. zm.), a opieka w nich sprawowana nie jest świadczeniem zdrowotnym, które obejmowało, zgodnie z ustawą o zoz, działania profilaktyczne i opiekę nad dzieckiem w wieku do 3 lat, w czasie pracy rodziców lub opiekunów. Obecnie pieczę nad działalnością regulowaną wspomnianą ustawą sprawuje Minister Pracy i Polityki Społecznej.

Placówki objęte badaniem po raz pierwszy tj. kluby dziecięce (nowowprowadzona forma opieki nad małymi dziećmi) i placówki zaliczone do grupy inne² były zdecydowanie mniejsze od działających już żłobków i oddziałów żłobkowych. Przeciętnie dysponowały one 16 - 17 miejscami, w przeciwieństwie do wcześniejszych form opieki, których przeciętna wielkość w przypadku żłobków wyniosła 71 miejsc, a w oddziałach żłobkowych - 34 miejsca dla dzieci. Ww. nowe formy opieki stanowiły 37% zbadanych placówek i dostarczyły ponad 13% miejsc.

Analiza sektora własności zbadanych placówek wykazała, że niemal połowa z nich (47%) należała do sektora niepublicznego. Oferowały one ponad 20% wszystkich miejsc i według stanu na dzień 31.12. przebywało w nich prawie 17% dzieci objętych taką formą opieki. Struktura własności była różna w zależności od rodzaju placówek. W grupie żłobków i oddziałów żłobkowych nadal przeważały placówki publiczne, które stanowiły ponad 80%, było to jednak o ponad 10 punktów procentowych mniej niż w ubiegłym roku. W grupie klubów dziecięcych i „innych jednostek” sytuacja wyglądała zupełnie inaczej – niemal wszystkie zbadane jednostki należały do sektora niepublicznego i niemal wszystkie miały charakter komercyjny.

Przeważającą formą prawną placówek niepublicznych była działalność gospodarcza osoby fizycznej. Dotyczyła ona 67% żłobków niepublicznych, ponad 87% klubów dziecięcych i 90% „innych jednostek”.

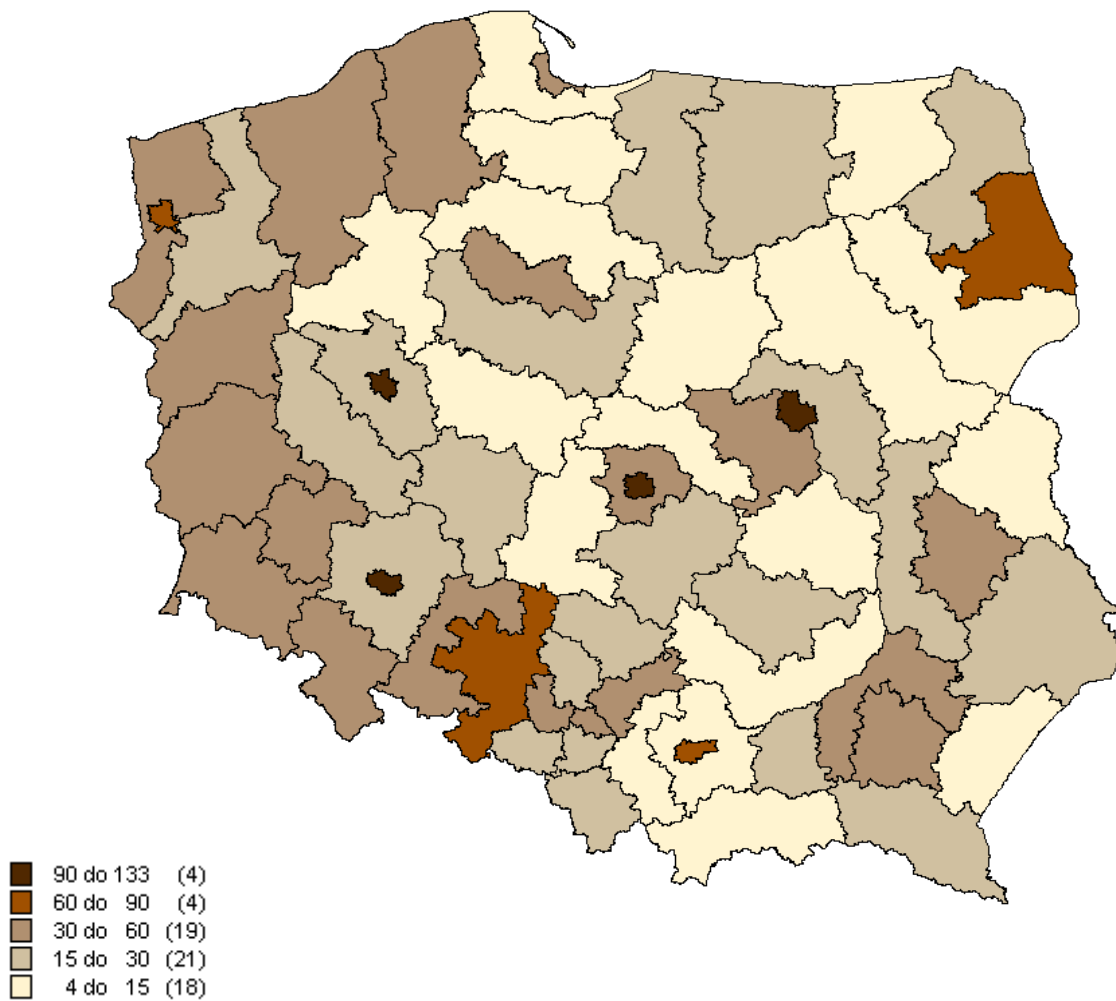
Z analizy zróżnicowania przestrzennego rozmieszczenia placówek wynika, że w większości województw przeważały żłobki jako forma sprawowania opieki nad małymi dziećmi, chociaż ich udział w strukturze badanych placówek kształtował się bardzo różnie: od 73% w przypadku województwa łódzkiego do 33% w województwie podlaskim. Nowe formy opieki dominowały wśród placówek nowoutworzonych. Dostępność placówek na poziomie województw i podregionów ilustruje mapa 1 oraz wykresy 2 i 3.

Największą liczbą miejsc w przeliczeniu na tysiąc dzieci w danej grupie wieku charakteryzowały się podregiony obejmujące największe miasta (Warszawa, Łódź, Wrocław, Poznań, Kraków, Szczecin, Białystok i Opole). Najniższe wartości występowały w podregionach słabiej zurbanizowanych.

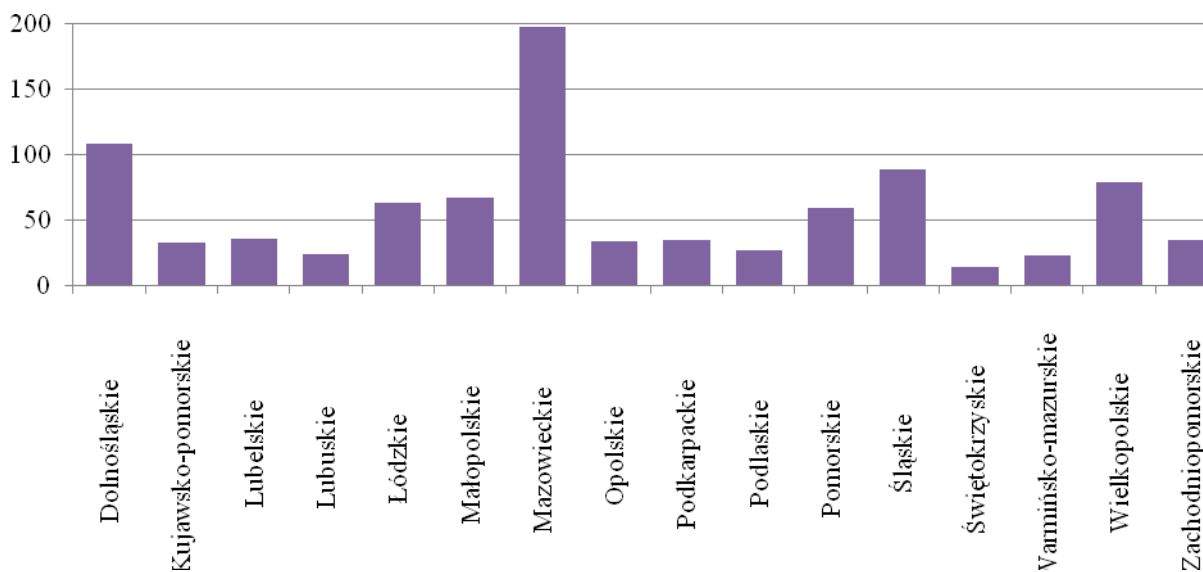
Najwięcej placówek w 2011 r. było w województwie mazowieckim. Drugie miejsce zajmowało województwo dolnośląskie, które pod względem liczby mieszkańców jest na 5 miejscu. Najwyższe wartości wskaźnika liczby miejsc w placówkach w przeliczeniu na 1000 dzieci w wieku do lat 3 odnotowały sąsiadujące ze sobą województwa: opolskie i dolnośląskie.

² Jednostki, które mogą prowadzić działalność gospodarczą, polegającą na sprawowaniu opieki nad dziećmi na podstawie dotychczasowych przepisów, nie dłużej jednak niż przez okres 3 lat od dnia wejścia w życie ustawy.

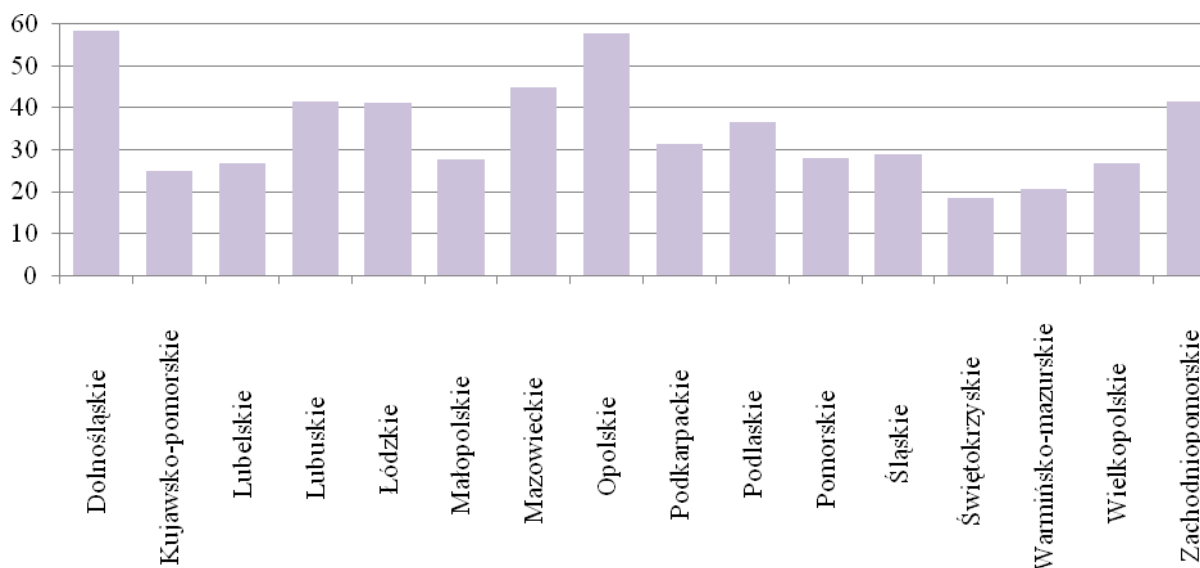
**Mapa 1. Miejsca w placówkach na 1000 dzieci w wieku do lat 3, według podregionów.
Stan w dniu 31.12.2011 r.**

**Wykres 2. Liczba placówek dla dzieci w wieku do lat 3.
Stan w dniu 31.12.2011 r.**

Wykres 3 Miejsca w placówkach dla dzieci w wieku do lat 3 na 1000 dzieci w wieku do lat 3. Stan w dniu 31.12.2011 r.

Analiza czasu pracy badanych placówek³ wykazała, że wszystkie placówki publiczne, a żłobki i oddziały żłobkowe bez względu na sektor własności pracowały powyżej 5 godzin dziennie. Na uwagę zasługuje fakt, że ponad 34% placówek w 2011 r. pracowało powyżej 10 godzin dziennie, 68% spośród nich to żłobki, z tego 90% - to żłobki publiczne. Można również powiedzieć, że około 70% klubów dziecięcych pracowało dłużej niż przewiduje ustawa (ponad 5 godzin dziennie).

Na koniec 2011 r. z opieki ze wszystkich rodzajów opisywanych placówek korzystało 41 tys. małych dzieci, z tego ponad 80% stanowiły dzieci przebywające w żłobkach. Łącznie w ciągu całego roku z takiej formy opieki skorzystało 68 tys. dzieci. Przeciętnie jedno dziecko uczęszczało do placówki przez 3 miesiące, statystycznie najdłużej – 98 dni przebywało w klubie dziecięcym, a najkrócej – niespełna 88 dni – w żłobku.

Najliczniejszą grupą przebywającą w żłobkach i oddziałach żłobkowych były dzieci w wieku od 2 do 3 lat – niemal 51%. Drugą co do wielkości grupę stanowiły dzieci w wieku od 1 do 2 lat – 34%. Struktura wieku dzieci różniła się w poszczególnych rodzajach placówek. W nowopowstałych formach opieki (klubach dziecięcych i „innych”) przebywało więcej starszych dzieci - 60% spośród nich miało ponad 2 lata.

³ Zgodnie z ustawą, w żłobku zapewnia się opiekę w wymiarze do 10 godzin dziennie, w klubie - do 5 godzin dziennie względem każdego dziecka. W szczególnie uzasadnionych przypadkach wymiar opieki w żłobku może być na wniosek rodzica dziecka, wydłużony.

W badanych placówkach znalazło pracę łącznie ponad 10 tys. osób, bez względu na formę zatrudnienia i wymiar czasu pracy. W grupie tej opiekunki dziecięce stanowiły 38%, nauczyciele 8% i pielęgniarki 9% a lekarze i położne po ok 0,5% pracowników ogółem. Tylko w co 10 żłobku pracował lekarz i było to dla niego zwykle dodatkowe miejsce pracy. Odwrotnie przedstawiała się sytuacja w przypadku pozostałych grup pracowników. Odsetek osób, dla których placówka opieki nad małymi dziećmi jest podstawowym miejscem pracy wahał się od 89% w przypadku pielęgniarek do ponad 95% w przypadku położnych. Prace personelu w ciągu roku wspomagało ponadto 147 wolontariuszy, którzy w przeważającej większości pracowali w jednostkach należących do niepublicznego sektora własności. W co 20 placówce pracował lekarz.

Spośród placówek objętych badaniem 26% posiadało udogodnienia dla osób niepełnosprawnych, w większości były to pochylnie, podjazdy, platformy.

Narzędziem badawczym było sprawozdanie OD-1 „Żłobki i kluby dziecięce”, które zastąpiło obowiązujący do 2010 r. formularz ZD-6 „Działalność żłobka”. Badanie miało charakter pełny. Przygotowywany po raz pierwszy operat stworzony został w oparciu o Bazę Jednostek Statystycznych i kartotekę do realizowanego wcześniej badania żłobków.

Do weryfikacji wstępnej kartoteki wykorzystano również wykazy placówek opieki nad małymi dziećmi, zamieszczane na stronach internetowych albo zwrócono się telefonicznie z prośbą o taki wykaz do jednostek odpowiedzialnych za jego prowadzenie w danym powiecie czy województwie.

Badanie będzie kontynuowane co roku w oparciu o stale uaktualnianą kartotekę.